

**Kalaallit Nunaanni nammineq piumassuseq naapertorlugu upalungaarsimasunik
naalagaaffik suleqatigalugu pilersitsisoqarsinnaanera tamatumalu sunniutigisinnaasaasa
misissorneqarnissaannik Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik
Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.**

Inatsisartunut ilaasortaq Doris Jakobsen, Siumut

aamma

**Kalaallit Nunaanni nunami aammalu imaatigut kajumissutsimik tunngaveqartumik
upalungaarsimasunik pilersitsisoqarsinnaaneranut periarfissanik soqutiginninnermullu
misissuisoqarnissaa siunertaralugu Naalakkersuisut Naalagaaffimmut attaveqarnissaannut
pisussaaffilerneqarnissaannut aalajangiinissamut siunnersuut.**

Inatsisartunut ilaasortat Naaja H. Nathanielsen aamma Sara Olsvig, Inuit Ataqatigiit

pillugit

Nunanut Allanut Sillimaniarnermullu Ataatsimiititaliap

siunnersuutit aappassaaneerneqarnerannut

ISUMALIUTISSIISUTAA

Ataatsimiititaliap suliarinninnermini ilaasortarai:

Per Berthelsen, Siumut, siulittaasoq
Anders Olsen, Siumut, siulittaasup tullia
Evelyn Frederiksen, Siumut
Juliane Henningsen, Inuit Ataqatigiit, sinniisussaq
Sara Olsvig, Inuit Ataqatigiit

UKA2013-imi ulloq 9. oktober siullermeerinninnerup kingorna ataatsimiititaliap siunnersuutit misissuataarsimavai.

Siunnersuutit imarisaat siunertaallu

Siunnersuuteqartut tamarmik siunnersuutimikkut kissaatigaat Kalaallit Nunaanni nammineq kajumissutsimik nunami aammalu imaatigut kajumissutsimik tunngaveqartumik upalungaarsimasunik

pilersitsinissaq siunertaralugu periarfissat misissorneqarnissaat siunertaralugu Naalakkaersuisut Naalagaaffimmut attaveqassasut.

Aningaasartai eqqarsaatigalugit siunnersuuteqartut tamarmik nalilerpaat siunnersuutit timitalerneqarnerat allaffissornermut aningaasaliissutaareersunit matussuserneqarsinnaasoq, Nunattalu Karsianut 200.000-500.000 kr.-it missaannik akeqarumaartoq, ilinniagartuup ukiup affaaniit ilivitsumut akissarsiaanut naapertuuttunik.

Imm. 31 eqqarsaatigalugu siunnersuuteqartup Island innersuussutigaa. Islandimi nammineq piuumassutsimik upalungaarsimasut ataqatigiissumik annassiniartarnermut upalungaarsimatitanut ilaapput, tamatumunnga aamma ilaallutik sinerissamik nakkutilliisut, politiit katserisartoqarfillu. Islandimi nammineq piuumassutsimik upalungaarsimanermut peqataasut aningaasarsiaqanngillat aningaasartuutaasartullu 75 %-ii namminneq aningaasalersugaralugit. Peqatigitillugu Islandimi nammineq piuumassutsimik upalungaarsimatitat annaassiniarnernut ujarlernernulluunniit namminneq assartuutitik, ass. biilit, qamuteralaat angallastilluunniit, atortarpaat. Islandimi nammineq piuumassutsimik upalungaarsimasut assigiinngitsunik ilinniartinneqartarput, ataqatigissumik annaassiniarnissamut upalungaarsimanermut peqataasinnaanermut piareersarlutik.

Imm. 56 eqqarsaatigalugu siunnersuuteqartut nunarpassuarni nammineq piuumassutsimik upalungaarsimasoqarnera innersuussutigaa, taamatullu aamma misilittakkat takutikkaat upalungaarsimanermi suliassat eqqarsaatigalugit innuttaasunik peqataatitsineq pitsaasunik iluaqutisartaqartoq, taamaaliornikkut nammineq piuumassutsimik peqataasut periarfissinneqartarmata inuiaqatigiinni suliassani pingaarutilinni peqataanissamut akisussaaqataanermillu tigusinissamut, upalungaarsimanerup pioreersup nukittorsarneqarnerata saniatigut. Siunnersuuteqartut kissaatigaat nunakkut imaatigullu annaassiniarluni suliassani assigiinngitsuni peqataasinnaasunik nunami aammalu imaatigut kajumissutsimik tunngaveqartumik upalungaarsimasunik pilersitsisoqassasoq.

Siunnersuuteqartut tamarmik taamatuttaaq innersuussutigaaat najukkani nammineq piuumassutsimik upalungaarsimasuutitaqarnerup iluaqutissaasa ilagimmassuk taakku sukkasuumik takkukkasuarinnaasarnerat peqatigitillugu najukkani pissutsimik ilisimasaqarluartarnerat.

Siunnersuutit Inatsisartuni oqallisigineqarnerat

Siunnersuutit Inatsisartuni oqallisigineqarmata siunnersuutit tamakkiisumik tunngaviusumik taper-serneqarput. Ilaatigut oqaatigineqarpoq ukiuni aggersuni pisuussutinik uumaatsunik iluaquteqarni- arnermut, takornarniartarnermut kiisalu inuussutissarsiutinut ineriartorfiusunut allanut atatillugu nunatta avataaneersut, nunatsinni pinngortitamik peqqaarniissinnaasumik ilisimasaqarpiannngitsut, amerleriarujussuarnissaat naatsorsuutigineqartariaqartoq.

Taamatutaaq oqaatigineqarpoq nunami aammalu imaatigut kajumissutsimik tunngaveqartumik upalungaarsimasunik pilersitsisoqarneratigut nunarput sulii ataatsimoornerulersinnaasoq inuiattut ataatsimut akisussaaffimmik tigusinitsigut.

Naalakkersuisut akissuteqaamminni ilisimatitsissutigaat misissuinissap siunnersuutigineqartup ingerlannissaanut piareersimallutik.

Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarinninnera

Ataatsimiititaliap isumaqarpoq isumassarsiatsialaajusoq nunatsinni nunami aammalu imaatigut kajumissutsimik tunngaveqartumik upalungaarsimasunik pilersitsisoqarsinnaaneranut periarfissanik pisariaqartitsinermillu sukumiisumik misissuisoqassappat, minnerunngitsumik siunissami nunatsinnut avataaniit suliarortussat takornarniartullu amerlanerulernissaannut atatillugu imaatigut angalannerup annertunerulernissaanik naatsorsuutigisaqarneq eqqarsaatigalugu. Taamatut upalu-ngaarsimasoqatigiinnik pilersitsineq taamatutaaq najukkani ataasiakkaani innuttaasut eqqarsaatigalugit isumannaallisaaanermik annertunerusumik malitseqassaartaaq.

Ataatsimiititaliap isumaqarpoq sukkasuumik iliuuseqapallanneq tamatigut peqataasinnaasoq inuit inuunerisa annaaneqarnerinut imaluunniit ajutoornerup pinngortitalluunniip pilersitaanik ajunaarnersuup pinngitsoortinneqarsinnaanerinut killilersimaarneqarsinnaanerinnuunniit. Nunatsinni sumiiffinniit sumiiffinnut isorartussutsit taamatullu aamma angallannikkut allatigullu attaveqarniarnikkut killilimmik atortulersuuteqarnera eqqarsaatigalugit, najukkani upalungaarsimasoqatigiit ajornartoornermi ingerlaannaq ikiuussinnaasut, peqatigitillugu najukkani nunamik, immap silallu pissusiinik ilisimasaqarluartut ajutoornerup annertussusaata killilersimaarniarneqarneranut atatillugu pingaarutilerujussuusinnaapput. Ajutoorfiusumut sukkasuumik inunnik ikiuinissamik paasisimasalinnik ajutoornerup annertussusianik nalilersuipallassinnaasunik tamannalu tunngavigalugu pisariaqartunik attuumassutilinnillu ikiortissarsiorsinnaasunik peqarneq ajutoornerni suugaluartuniluniit annertuumik iluaqutaasussaavoq.

Ataatsimiititaliap isumaqarpoq nammineq piomassutsimik upalungaarsimasoqatigiit taamaattut ingerlalluarsinnaassappata pingaaruteqartoq qulaajaanermi aamma misissorneqarpat qanoq ililluni taamatut aqqissuussinermut soqutiginninneq pingaaruteqassusianillu paasinninneq pitsaanerpaamik innuttaasunut nuutinneqarsinnaanersoq.

Nammineq piomassuseq tunngavigalugu suliassamik tiguisinnaanermut pissutsit sisamat apequtaapput: Inuit peqataasut, atortut, ilinniartitaaneq aqqissuussaanerlu, tamatumanilu minnerunngitsumik aalajangiisuulluinnartussaavoq najukkani ataasiakkaani nammineq piomassutsimik sulerusuttunik piukkunnartunik naammattumik peqarnissaa, pisariaqartitsineq naapertorlugu sunngiffimminnik inuiaqatigiinnut iluaqutaasumik atuinissamat piareersimasunik. Tamanna ajornartorsiutaasinnaavoq nunaqqatigiinni inukitsunnguani, upalungaarsimasoqatigiillu siunertaq malillu-

gu atuutissappata tamatigut pisariaqartitsisoqartillugu annaassiniartoqarluniluunniit ujaaisoqartaria-qarluni. Pissutsit tamakku misissuinermit ilanngunneqartariaqarput, isumaliutigineqartariaqarlu-nilu akissarsiaqartitsinani nammineq piumassutsimik sulerusuttunik naammattumik pissarsisinnaa-neq ajornanngitsutut isumaqarfigineqarnerisigut, imaluunniit, periarfissatut allatut, peqataasut ta-makkiisumik ilaannakortumilluunniit aningaasarsiaqartinneqarnerisigut naammattumik inuttassarsisinnaneq ajornanngitsutut isumaqarfigineqarnerisigut.

Nammineq piumassutsimik tunngavilimmik aaqquissuussinermik pilersitsinermut apeqquataassaar-taaq atortussat suliassap naammassineqarnissaanut pisariaqartut pigineqarnerisigut, taamatullu aamma nammineq piumassutsimik peqataasut atortussat taakku atornissaanut ingerlaavartumillu aserfallatsaalineqarnissaanut naapertuuttumik ilinniagaqarlutillu piffissaqarnerisigut. Taamaattumik mi-sissuinermit atatillugu ilanngullugu qulaajarneqartariaqarpoq nammineq piumassutsimik upalu-ngaarsimaqatigiit assigiinngitsut pilersinneqarnissaanut atortussat suut pisariaqartinneqarnerisigut, taamatullu aamma pissarsinermut, ingerlatsinermut ingerlaavartumillu atortunik il.il. aserfallatsaa-liinermut aningaasartuutit qanoq aningaasalersorneqassanersigut, taamatullu aamma aningaasar-tuutaasinnaasut missingerneqartariaqarlutik. Tamatumunnga atatillugu aamma isumaliutigineqar-tariaqarpoq namminneq piumassutsimik upalungaarsimaqataasut nammineq asartuutimik (biilit, angallatit, qamuteralaat il.il.) atorneqarnerisigut aningaasartuutaat qanoq matus-suserneqartassanersigut.

Ataatsimiititaliap assut pingaaruteqartutut isigaa nammineq piumassutsimik suleqataasut suliassat naammassisinnaanissaanut pisariaqartumik attuumassutilimmilu ilinniartinneqartarnissaat. Taamaattumik aamma misissuinermit atatillugu ilanngullugu missingerneqartariaqarpoq upalungaarsimasuutitanik pilersitsinermut atatillugu nammineq piumassutsimik suleqataasussat eqqarsaatigalugit ilinniartitaanikkut suliniutissat suut Naalakkersuisunit pisariaqartutut nalilerneqarnerisigut, tamatumunnga ilanngullugu ilinniartitaanerit tamakku sumi qanorlu ingerlanneqarsinnaanersigut, taamatullu aamma aallartisarnermut ingerlaavartumillu aningaasartuutit suut aningaasartuutiginneqarsinnaanersigut.

Taamatuttaaq suliassaqaarfinit pisortanit ingerlanneqartunut sanilliullugu suliassat suut pissarsiviusumik nammineq piumassutsimik upalungaarsimasunut tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit tunniunneqarsinnaanersigut misissuinermit paasissutissiissutigineqartariaqarpoq. Ataatsimiititaliap tamatumunnga atatillugu pingaartutut isigaa nunatsinni nammineq piumassutsimik peqataarusunnerup malitsigissanngikkaa Danmarkip (illersornissaqarfiup) tamatumunnga sipaarniarfiusinnaasutut isiginnilersinnaanera, nammineq ingerlatami annikillisarneqarnerisigut malitseqartumik. Ataatsimiititaliap taamatuttaaq pingaartutut isigaa suliassat nammineq piumassutsimik upalungaarsimasunut tunniunneqartussat tassaassaammata nammineq piumassutsimik peqataasut inuiaqatigiinnut avatangiisiusunut peqataasunullu namminermut iluaqutaaqqullugit sapinngisamik pitsaanerpaamik naammassissallugit misigissuseqarfigisaat akisussaassuseqarfigisaallu.

Ataatsimiititaliaq taamatutaaq isumaqarpoq misissuinermit atatillugu isumaliutigineqartariaqartoq, suliffeqarfiit angisuut eqqarsaatigalugit suliffeqarfinni upalungaarsimanermik pilersitsisarnissamut malittarisassiortoqassanersoq. Taakku ilaatigut suliarisarsinnaavaat ass. suliffeqarfimmi ajutoortoqarneranut atatillugu, taamatullu aamma tunisassiornermit imaluunniit taakku assaratorneqarnerinut atatillugu sananeqaatinik avatangiisinut ajoqutaasinnaasunik seerisoqariaqartillugu ikiueqqaarneq.

Naggasiullugu ataatsimiititaliaq isumaqarpoq misissuinermit ilanngullugu taamatutaaq upalungaarsimaneq eqqarsaatigalugu ullumikkut peqataasussanut siunissamilu peqataasinnaasunut assigiinngitsunut takussutissiamik suliaqartoqartariaqartoq, kiisalu peqataasussat taakku akornanni upalungaarsimanermi suliassanut assigiinngitsunut akisussaaffiit qanoq pitsaanerpaamik agguataarneqarsinnaanerinit siunnersuusiortoqartariaqartoq, tassunga ilanngullugu peqataasut akornanni suleqatigiinneq pitsaanerpaaq qanoq anguneqarsinnaanersoq, taamaaliornikkut qularnaarniarlugu nunami aammalu imaatigut kajumissutsimik tunngaveqartumik upalungaarsimanerup naammassisaqarfiunerpaajulluni pitsaanerpaaffimminiitinnissaa. Ataatsimiititaliap taamatutaaq maluginiarsimavai Københavnip Universitetiani sakkutooqarnikkut pissutsinik ilisimatusarfiup Center for Militære Studier nunatsinni inuiaqatigiinni atuutsitsineq pillugu nalunaarusiaani "Samfundshåndhævelsen i Grønland" kiisalu Savalimmiormiut inuinnarnut tunngasunik upalungaarsimanermik tigusinerat pillugu nassuiaammi 2006-imi saqqummersinneqartumi oqaaseqaatigineqarsimasut.

Siunnersuutip aningaasatigut kingunerisassai

Aallarniutaasumik misissuinerit nalilersuinerillu Naalakkersuisut allaffeqarfiini aningaasatigut kililiussat iluanni pingaarnersiulluni tullerriarinnikkut naammassineqarsinnaasutut isigineqarput.

Ataatsimiititaliap inassuteqaatai

Taamatut oqaaseqarluni isumaliutissiisummilu taaneqartutut paasinnilluni ataatsimiititaliap taamaalilluni siunnersuut aappasaaniigassanngortippaa.

Ataatsimiititaliap isumaqatigiittup UKA2013/31 aamma EM2013/56 akuerineqartussatut inassutigaat.

Per Berthelsen
Siulittaasoq

Anders Olsen
Siulittaasup tullia

Evelyn Frederiksen

Juliane Henningsen

Sara Olsvig